

VN/23885/2023
VN/23885/2023-STM-12

STM:n lausunto hallituksen esitysluonnoksesta laiksi hyvinvointialueesta annetun lain sekä eräiden muiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiassa. STM on osallistunut esityksen valmisteluun valtiovarainministeriön 29.8.2023 asettamassa työryhmässä.¹ STM pitää esitystä lähtökohtaisesti kannatettavana. STM ei kuitenkaan kannata 11.3 §:n säätämistä ehdotetussa muodossa.

Näkemyksenne hyvinvointialueesta annetun lain 11 §:n muutoksista (Hyvinvointialueiden seuranta, ohjaus ja laillisuusvalvonta)

Pykälän kolmannessa momentissa säädettäisiin, että valtioneuvostossa tehtävän hyvinvointialueiden ohjauksen lähtökohtana on, että se on yhteensopivaa valtioneuvoston asettamien julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Säännökohtaisissa perusteluissa asiaa on avattu lyhyesti toteamalla, että säännöksessä nostettaisiin esille valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet ja todettaisiin valtioneuvostossa tehtävän hyvinvointialueiden lähtökohdaksi, että valtioneuvostossa tehtävän hyvinvointialueiden ohjauksen tulisi olla yhteensopivaa kyseisten tavoitteiden kanssa.

Ehdotetussa sääntelyssä voi jäädä säännösperustaisesti epäselväksi, mitä valtioneuvoston asettamilla finanssipoliittisilla tavoitteilla tarkoitetaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 22 §:n säännökohtaisten perustelujen (HE 241/2020 vp, s. 720) mukaan valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet on vahvistettu hallitusohjelmassa, julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarviossa. Perusoikeusnäkökulmasta saattaa olla ongelmallista, että (ainoaksi) *lähtökohdaksi* otetaan tavoitteet, joilla ei ole normatiivista statusta.

STM:n näkemyksen mukaan on selvää, että säädettäessä hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen valtiovarainministeriön tehtäväksi myös finanssipoliittisilla tavoitteilla on merkitystä ohjauksessa. Hyvinvointialueiden ohjauksesta vastaavat jatkossakin kuitenkin myös sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö. Myös muiden ministeriöiden vastuualueilla on toimintoja, joissa on otettava huomioon hyvinvointialueiden toiminta ja sen edellytykset.

STM pitää näin ollen ongelmallisena finanssipoliittisten tavoitteiden säätämistä ainoaksi ohjauksen lähtökohdaksi. Myös ehdotetun säännöksen suhde ehdotettuun 12 a §:n 1 momenttiin jää tästä johtuen osin epäselväksi.²

Ehdotetun säännöksen suhdetta perustuslakiin ja kansainvälisiin ihmisoikeusvelvoitteisiin ei ole käsitelty esityksen säätämisyjärjestysjaksossa. Esitystä tulisi täältä osin täydentää ennen sen antamista eduskunnalle.

---

¹ [Hyvinvointialueiden ohjauksen säädösmuutosten valmisteluryhmä asetettu \(valtioneuvosto.fi\)](#)

² 12 a § Hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat valtakunnalliset tavoitteet

Valtioneuvosto vahvistaa vähintään joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet hyvinvointialueiden tehtävien hoitamiseksi. **Valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on otettava huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet.**

VN/23885/2023
VN/23885/2023-STM-12

Muun ohella finanssipoliittisten tavoitteiden asettamista lähtökohdaksi voisi olla perusteltua tarkastella suhteessa perustuslain 68 §:n mukaiseen ministeriövastuuseen hallinnon toiminnasta. Sosiaali- ja terveydenhuollon yleinen ohjaus, suunnittelu, kehittäminen ja valvonta kuuluvat jatkossakin STM:lle ja se vastaa valtakunnallisesta sosiaali- ja terveyspolitiikasta sekä osaltaan valtakunnallisten tavoitteiden valmistelusta ja niiden huomioon ottamisesta hyvinvointialueiden toiminnan ohjauksessa (järjestämislaki 21 §). Ohjauksen lähtökohtana lienee jatkossakin voimassa olevan lainsäädännön noudattamisen varmistaminen ja tuki. Finanssipoliittikka on luonteeltaan myös tulevia lainsäädäntömuutoksia ohjaavaa, jolloin se ei välttämättä ole kaikilta osin yksi yhteen kulloinkin voimassa olevan lainsäädännön kanssa.

Perustuslakivaliokunta on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen kokonaisuutta koskevassa lausuntokäytännössään ottanut kantaa myös hyvinvointialueiden ohjaukseen. Perustuslakivaliokunnan mukaan kuntia suurempien hallintoalueiden itsehallinnon ja sosiaalisten perusoikeuksien turvaamisen välillä voi eräissä suhteissa vallita jännitteinen punninta-asetelma. Valiokunnan käsityksen mukaan sosiaalisten perusoikeuksien turvaaminen edellyttää erityisesti hallinnollisen muutoksen yhteydessä sellaista valtiollista ohjausta ja valvontaa, jota muuten voitaisiin pitää perustuslain 121 §:n 4 momentin mukaisen itsehallinnon toteutumisen kokonaisarviointissa valtiosääntöisesti jossain määrin ongelmallisena (PeVL 26/2017 vp, s. 21). STM:n näkemyksen mukaan rakenteellisessa punnintatilanteessa mainitun perustuslakivaliokunnan lausunnonkin valossa on ongelmallista, jos säännösperustaisesti lähtökohdaksi asetetaan ainoastaan finanssipoliittiset tavoitteet. Tasapainosyistä myös sosiaalisten perusoikeuksien toteuttamiseen liittyvien tavoitteiden tulisi ehdotettua paremmin ilmetä sääntelystä (perustuslaki 19 ja 22 §).

Jos säännös silti nähdään perustelluksi sisällyttää esitykseen, sen voisi muotoilla esimerkiksi seuraavasti:

Valtioneuvostossa **tehtävässä hyvinvointialueiden ohjauksessa otetaan huomioon ohjauksen yhteensopivuus** valtioneuvoston asettamien julkisen talouden finanssipoliittisten tavoitteiden kanssa.

Vaihtoehtoisesti 11.3 §:n voisi jättää esityksestä kokonaan pois, koska myös 12 a §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on otettava huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet.

Esityksen vaikutuksia perusoikeuksien toteutumiseen on arvioitu hyvin lyhyesti toteamalla ainoastaan, että valtioneuvoston yhtenäisempi ohjaustoiminta huomioisi nykyistä paremmin hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden kokonaisuutena, mikä osaltaan luo mahdollisuuksia palvelujen turvaamiselle. STM:n näkemyksen mukaan erityisesti ehdotetun 11.3 §:n sääntelyn vaikutuksia ihmisten perusoikeuksien toteutumiseen tulisi arvioida laajemmin.

Kansliapäällikkö

Veli-Mikko Niemi

Osastopäällikkö

Kari Hakari

VN/23885/2023-STM-12

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: